

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет психології
Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етика бізнесу

Освітня програма: довільна

Спеціальність: довільна

Галузь знань: довільна

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 12 від “25” червня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Етика бізнесу
Викладач (-і)	Рохман Богдан Михайлович
Контактний телефон викладача	0957037492
Е-mail викладача	bogdan.rokhman@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	1. Цикл загальної підготовки. 1. 2 Вибіркові дисципліни 1.2.2 Дисципліни вільного вибору студента
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	вівторок, 15.00 год. – 17.00 год.

2. Анотація до курсу

Предмет „Етика бізнесу” читається студентам другого курсу спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг. В межах лекційного викладу та семінарської практики з „Етики бізнесу” акцент робиться на історико-філософській складовій напрямів думки, а також на опрацюванні ключових ідей та понять, аналізі сучасних підходів до найважливіших етичних проблем.

Курс лекцій присвячено основним тенденціям, характерним для розвитку етики бізнесу новітнього часу, поєднання етики і теорії бізнесу, теорії моделей підприємства і бізнесу, етичні погляди на підприємництво, етика бізнесу і мораль людини, соціологія і етика підприємництва, управлінська етика. Зміст семінарських занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядну позицію. Завдання, які покликана вирішити пропонована дисципліна, включають не лише засвоєння певних знань з таких галузей етики та менеджменту, як історія етики та моралі, комунікативна етика, але й набуття студентами вмінь опрацьовувати самостійно навчальну літературу, критично мислити та висловлювати свою точку зору на світоглядні питання. Курс зорієнтовано на творче осмислення досягнень сучасної етики бізнесу, виховання у студентів мислення і вміння наукового аналізу стосовно до потреб сучасного життя та змін у суспільній свідомості. Курс спрямовано на забезпечення логіко-методологічного рівня досліджень, ознайомлення студентів з правилами і законами ведення морально ґрунтовного підприємництва, враховуючи особливість підготовки бакалаврів, забезпечити глибоке засвоєння специфіки етико-філософського осягнення дійсності, високу світоглядно-методологічну та моральну культуру студентів. В бізнесі дилетант або некомпетентна особа не можуть жити в згоді ні з вимогами бізнесу, ні з вимогами етики

3. Мета та цілі курсу

- Метою викладання дисципліни «Етика бізнесу» є формування у студентів сучасного мислення та спеціальних знань у галузі менеджменту підприємницької діяльності в цілому та етики бізнесу зокрема, розкриття сучасних наукових концепцій, понять, методів та технологій

підвищення ефективності управління бізнесом завдяки правильному використанню менеджерами різних рівнів філософських та етичних принципів ведення бізнесу та створення цілісної системи соціально-психологічного управління бізнес-процесами конкретного підприємства. Допомогти студентам ґрунтовно, на основі реальних прикладів з історії функціонування підприємницької діяльності, осмислити усю палітру етико-бізнесових концепції сучасності, окреслити визначальні риси сучасного філософсько-комерційного мислення, методології, усвідомити місце і роль етики бізнесу у контексті світоглядного знання, засвоїти її найбільш значущі ідеї..

4. Результати навчання (компетентності)

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 11. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 14. Здатність працювати у міжнародному контексті.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.

СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

СК 3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.

СК 4. Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними.

СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту,

СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.

СК 8. Здатність планувати діяльність організації та управляти часом.

СК 9. Здатність працювати в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань.

- СК 10.** Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.
СК 11. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.
СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення.
СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.
СК 14. Розуміти принципи психології та використовувати їх у професійній діяльності.
СК 15. Здатність формувати та демонструвати лідерські якості та поведінкові навички.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3-5-й семестр	для всіх спеціальностей	III-IV курс	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1 Предмет етики бізнесу, її значення та основні поняття	Лк/Сем	1. Ботавина Р.Н. Этика деловых отношений. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 184 с. 2. Єлізарова І. А. Стиль ділового успіху. Навчальний посібник -К.: Кондор, 2007 - 160с. 3. Зубов В. Філософія підприємництва / В. Зубов, Л. Кривега, А. Косих. – Запоріжжя: Дінас, 2000. – 189 с. 4. Как выгодно быть добрым: Сделайте свой бизнес социально ответственным / Туркин С. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. — 381с. 5. Котлер Філіп, Лі Ненсі. Корпоративна соціальна відповідальність. — К.: Агенція «Стандарт», 2005. – 560 с. 6. Організаційна культура та корпоративний імідж підприємства: навч. посібник / Т.О.	підготовка візуалізованої презентації, ведення термінологічного словника, 7 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	Вересень 2019 р. (згідно з електронним розкладом)
Тема 2. Етика бізнесу новітнього часу	Лк/Сем				
Тема 3 Поеднання етики і теорії бізнесу	Лк/Сем				
Тема 4 Теорії моделей підприємства і бізнесу	Лк/Сем				

Тема 5. Етичні погляди на підприємництво	Лк/Сем	Дяченко, Л. І. Скібіцька – К.: Освіта України, 2011. — 248 с.			
Тема 6. Етика бізнесу і мораль людини	Лк/Сем	7. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Навчальний посібник -К.: Кондор, 2007 - 356с.			
Тема 7.Соціологія і етика підприємництва	Лк/Сем	8. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Скібіцька Л. І . Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності / Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2011. — 912 с.			
Тема 8. Управлінська етика як психологія бізнесу	Лк/Сем	9. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Жаворонков В. О. Соціально психологічні аспекти. Менеджмент підприємницької діяльності / Навчальний посібник.—К.: Кондор, 2011.—786 с			
Тема 9. Економічна етика	Лк/Сем				
Тема 10. Етика реклами	Колоквіум у письмовій формі				
Тема 11. Соціальна реклама та її роль у формуванні моральних норм і стереотипів	У вигляді тестування				
Тема 12. Законодавча база рекламної діяльності в Україні					

<p>Тема 13. Вплив філософії прагматизму та об'єктивізму в США на етику капіталізму</p> <p>Тема 14. Епоха споживацького суспільства у контексті сучасного капіталізму</p> <p>Знання термінологічного словника</p> <p>Залік</p>					

--	--	--	--	--	--

Загальна система оцінювання курсу	<p>Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей – 70 балів Оцінка розраховується як середнє арифметичне з усіх отриманих на семінарських заняттях, помножене на 14. Приклад: $((3+4+4+4) / 4) \times 14 = 3,75 \times 14 = 52,5=53$ (бали); - контрольна робота (у формі тестів) – 15 балів; - індивідуальна робота № 1: ведення термінологічного словника (не менше 100 термінів) – 10 балів; - індивідуальна робота № 2: підготовка рекламного повідомлення – 5 балів. <p>Сумарна кількість – 100 балів.</p> <p>Підсумковий контроль – залік</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>Тест охоплює матеріал тем 1, 2, та 3. Кількість тестових завдань: 30. Тести закритого типу (з варіантами відповідей). Кількість варіантів відповідей: 4. Кількість вірних відповідей: одна. Час виконання: 30 хв. (в межах семінарського заняття).</p> <p>Мультимедійна презентація – це програма, яка може містити текстові матеріали, фотографії, малюнки, діаграми та графіки, слайд-шоу, звукове оформлення і дикторський супровід, відеофрагменти й анімацію, тривимірну графіку.</p> <p>Метою презентаційного повідомлення є набуття студентами навичок публічного представлення результатів власного дослідження. Тому важливо знати правила оформлення презентацій, що ґрунтуються на психофізіологічних особливостях сприйняття людиною інформації.</p> <p>При оформленні слайдів мультимедійної презентації слід враховувати такі рекомендації:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дотримуйтесь одного стилю оформлення слайдів, однієї кольорової гами. 2. Використовуйте для фону більш холодні тони (синій або зелений). 3. На одному слайді використовуйте не більш ніж 3 кольори: один для фону, другий для заголовку, третій для тексту. 4. Використовуйте для фону та тексту контрастні кольори та однакову кольорову схему для всіх слайдів. 5. Не використовуйте шрифтів, що важко читаються.

6. Не заповнюйте слайд значним об'ємом інформації.
7. Структуруйте матеріал для кращого розуміння інформації.
8. Розміщуйте у центрі слайда або у його лівому верхньому кутку найбільш важливу інформацію; написи повинні бути під зображеннями.
9. Залишайте по периметру слайду вільні поля, оскільки вільний простір сам по собі є важливим елементом дизайну.
10. Тексту на слайді має бути менше ніж зображень у співвідношенні 2:3.
11. Використання фотографій як фону є не завжди вдалою ідеєю через труднощі з підбором шрифту. В цьому випадку треба або використовувати більш-менш однотонні, іноді ледь розмиті фотографії, або розташовувати текст не на самій фотографії, а на кольоровому фоні.
12. Фон у вигляді анімованого об'єкта заважає сприйняттю текстової інформації.
13. Зображення має бути не стільки фоном, скільки ілюстрацією тексту, яка допомагає по-новому його зрозуміти та розкрити.

При представленні інформації в мультимедійній презентації слід враховувати такі рекомендації та вимоги:

1. Кожен слайд має відображати одну думку, факт, твердження.
2. Використовуйте короткі слова та прості речення.
3. Рядок має містити 6-8 слів. Усього в слайді має бути не більше 6-8 рядків.
4. Зведіть до мінімуму текстову інформацію, замінюючи її схемами, малюнками тощо.
5. Зміст презентації повинен відповідати заявленій темі і розкрити її логічно за заявленим планом.
6. Дотримуйтеся правил оформлення тексту, орфографії, пунктуації, скорочень.
7. Крапку в заголовках не ставлять.
8. Представлена інформація повинна бути достовірною та ґрунтуватися на сучасних джерелах.
9. Зміст кожної частини текстової інформації повинен бути логічно завершеним.
10. Дотримуйтесь стислості та лаконічності викладу, максимальної інформативності тексту.
11. Не перевантажуйте слайд інформацією (одночасно запам'ятовується не більше 3-х фактів, висновків, визначень).
12. Презентація має бути автентичною, самостійно виконаною.
13. При створенні презентацій обов'язковим є дотримання принципів академічної доброчесності.
14. Посилання на джерела, з яких були використані текстові та ілюстративні матеріали при створенні презентації, наводяться в тексті презентації у квадратних дужках. Приклад: [1, с.4].

Структура мультимедійної презентації:

1. Кількість слайдів не менше 20.

2. Перший слайд – титульний, що містить інформацію про: тему, прізвище, ім'я автора презентації, курс, групу, спеціальність.
  3. Другий слайд – мета презентації.
  4. Третій слайд – містить план (структурно-логічну схему розкриття теми) презентації.
  5. Основна частина слайдів: інформаційна.
  6. Висновки з теми – 1-2 слайди.
  7. Передостанній слайд містить інформацію про використані джерела (список використаних джерел в алфавітному порядку).
  8. Останній слайд – містить подяку за увагу та інформацію про контакти автора, які можна використовувати слухачам, якщо в них виникли запитання щодо змісту матеріалу.
  9. Раціонально використовуйте наскрізну нумерацію слайдів. На титульному та завершальному слайдах номер може не проставлятися.
- Процедура оцінювання мультимедійної презентації спирається на сім показників. Кожний показник оцінюється за шкалою від 1 до 5. Оцінка за презентацію розраховується як середнє арифметичне з усіх отриманих оцінок по кожному показнику.

Критерії оцінювання мультимедійної презентації

Критерії оцінювання	Бали
Повнота розкриття теми	
Дотримання структури презентації	
Дотримання принципів академічної доброчесності	
Оригінальність оформлення презентації.	
Дотримання єдиного стилю слайдів.	
Якісний рівень використання мультимедійних ефектів.	
Відсутність граматичних, орфографічних і стилістичних помилок	
Середній бал	

Семінарські заняття

- Тема 1. Предмет етики бізнесу, її значення та основні поняття (2 год.)
- Тема 2. Етика бізнесу новітнього часу (4 год.).
- Тема 3. Поєднання етики і теорії бізнесу (2 год.).
- Тема 4. Теорії моделей підприємства і бізнесу (2 год.).
- Тема 5. Етичні погляди на підприємництво (2 год.).
- Тема 6. Етика бізнесу і мораль людини (2 год.).

	Тема 7. Соціологія і етика підприємництва (2 год.).
	Тема 8. Управлінська етика як психологія бізнесу (2 год.).
	В межах семи запланованих семінарських занять є обов'язковими дві усні відповіді, які оцінюються як «незадовільно», «задовільно», «добре», «відмінно».
	Обов'язковим є написання тестової роботи на 3 семінарському занятті. Результат оцінюється від 0 до 15 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Підсумковий контроль виставляється за результатами семінарських занять. Наявність щонайменше чотирьох оцінок (двох – за усні відповіді, однієї – за письмову роботу та однієї – за рекламне повідомлення чи термінологічний словник) не нижче, ніж «задовільно», є достатньою підставою для зарахування курсу.

7. Політика курсу

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу

8. Рекомендована література

Основна

1. Ботавина Р.Н. Этика деловых отношений. — М.: Финансы и статистика, 2001. —184 с.
2. Єлізарова І. А. Стиль ділового успіху. Навчальний посібник -К.: Кондор, 2007 - 160с.
3. Зубов В. Філософія підприємництва / В. Зубов, Л. Кривега, А. Косих. – Запоріжжя: Дінас, 2000. – 189 с.
4. Как выгодно быть добрым: Сделайте свой бизнес социально ответственным / Туркин С. —М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. —381с.
5. Котлер Філіп, Лі Ненсі. Корпоративна соціальна відповідальність. — К.: Агенція «Стандарт», 2005. – 560 с.
6. Організаційна культура та корпоративний імідж підприємства: навч. посібник / Т.О. Дяченко, Л. І. Скібіцька – К.: Освіта України, 2011. — 248 с.
7. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Навчальний посібник -К.: Кондор, 2007 - 356с.
8. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Скібіцька Л. І. Організація бізнесу. Менеджмент підприємницької діяльності / Навчальний посібник. — К.: Кондор, 2011. — 912 с.
9. Скібіцький О. М., Матвеев В. В., Жаворонков В. О. Соціально психологічні аспекти. Менеджмент підприємницької діяльності / Навчальний посібник.—К.: Кондор, 2011.—786 с
10. Этика бизнеса : учебное пособие / Седова Л.Н., Лепейко Т. И., Авраменко Е. В., Сорокина А. С. – Х. : ХНЭУ им. С. Кузнеця, 2015 – 455 с.

11. Этика бизнеса : учебное пособие / Седова Л.Н., Малюкына А. А. – Х. : ХНЭУ им. С. Кузнеца, 2014 – 490 с.
12. Седова Л.Н. Могущество имиджа: Учебное пособие Ч.2. - Харьков: Изд. ХГЭУ, 2005. -400 с.
13. Персональный брендинг / Ф. Котлер, И. Рейн, М. Хэмлин и др. – М.: Издательский дом Гребенникова, 2008. – 400 с.
14. Ястремська, О. М. Бренд-менеджмент / О. М. Ястремська; Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2010. – 163 с

Додаткова

6. Методические рекомендации по самостоятельной подготовке к семинарским и практическим занятиям по учебной дисциплине «Этика бизнеса» для студентов подготовки 6.030601 «Менеджмент» / Сост. Л.Н. Седова – Харьков: ХНЭУ, 2013. – 55 с.
7. Статінова Н. П., Радченко С. Г. Етика бізнесу: навчальний посібник. – К.: КНТЕУ, 2001. – 280 с.
8. Барановський В. Ф., Скворцова Т. Г. Етика бізнесу: навчальний посібник. – К.: Видавець Паливода А. В., 2008. – 200 с.

Інформаційні ресурси

9. Інтернет-портал: Етика сьогодні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etica.in.ua>
10. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=600>

Викладач

Рохман Б.М..